

ЎҚИТУВЧИЛАРНИНГ ТАДҚИҚОТЧИЛИК КОМПЕТЕНТЛИЛИГИНИ РИВОЖЛАНТИРИШДА ИННОВАЦИЯЛАР

Рахматова Феруза

Жиззах давлат педагогика университети кафедра мудири, педагогика фанлари бўйича
фалсафа доктори

<https://doi.org/10.5281/zenodo.7336372>

Аннотация. Мақола ўқитувчиларнинг фаолиятини инновацион зоялар ва технологиялар асосида олиб бориш масалалари кенг таҳлил қилинган. Шунингдек муаллиф, ўқитувчилар касбий фаолиятини мувофиқлаштириш, уларнинг кўникма ва малакаларини ривожлантириш ҳамда уларнинг компетентли ўқитувчи сифатида шаклланиши бўйича ўз таклифларини бериб ўтган.

Калит сўзлар: инновация, касбий фаолият, компетентлилик, малака, кўникма, стратегия, махсус стратегия, функционал стратегия, мужассамлаштирилган стратегия.

ИННОВАЦИИ В РАЗВИТИИ НАУЧНО-ИССЛЕДОВАТЕЛЬСКОЙ КОМПЕТЕНЦИИ ПЕДАГОГОВ

Аннотация. Статья широко исследует вопросы ведения деятельности учителей на основе инновационных идей и технологий. Также, автор представляет свои предложения по координации деятельности учителей, развитию их навыков и квалификаций, формированию из них компетентных учителей.

Ключевые слова: инновация, профессиональная деятельность, компетентность, квалификация, навык, стратегия, специальная стратегия, функциональная стратегия, содержательная стратегия.

INNOVATIONS IN THE DEVELOPMENT OF RESEARCH COMPETENCE OF TEACHERS

Abstract. The article extensively explores the issues of conducting the activities of teachers on the basis of innovative ideas and technologies. Also, the author presents his proposals for the coordination of teachers' activities, the development of their skills and qualifications, the formation of competent teachers from them.

Keywords: innovation, professional activity, competence, qualification, skill, strategy, special strategy, functional strategy, content strategy.

КИРИШ

Бугунги кунда Ўзбекистон давлат ва жамият ҳаётининг барча соҳаларини тубдан янгилашга қаратилган инновацион ривожланиш йўлига ўтмоқда. Чунки замон шиддат билан ривожланиб бораётган ҳозирги даврда янги фикр, янги ғояга, инновацияга таянган давлатгина ютади.

ТАДҚИҚОТ МАТЕРИАЛЛАРИ ВА МЕТОДОЛОГИЯСИ

Ўзбекистон Республикаси Президенти Шавкат Мирзиёев Олий Мажлисга Мурожаатномасида 2018 йилга Фаол тадбиркорлик, инновацион ғоялар ва технологияларни кўллаб-қувватлаш йили деб ном беришни таклиф этди. “Инновация – бу келажак дегани. Биз буюк келажакимизни барпо этишни бугундан бошлайдиган бўлсак, уни айнан инновацион зоялар, инновацион ёндашув асосида бошлашимиз керак. Келгуси йилда илмий тадқиқот ва инновацион фаолиятни ривожлантириш, бунинг учун зарур

молиявий ресурсларни сафарбар этиш, ушбу жараёнда иқтидорли ёшлар иштирокини, ижодий зоя ва ишланмаларни ҳар томонлама қўллаб-қувватлаш вазифаси эътиборимиз марказида бўлади” – деди Давлатимиз раҳбари.

Демак, бугунги кунда ҳар бир соҳа ва тизим фаолиятини инновацион ғоялар ва технологиялар асосида олиб бориш муҳим аҳамият касб этади. Шу жиҳатдан мавзуга киришишдан олдин “инновация” сўзининг маъносига бироз тўхталишни лозим топдик.

Инновация тушунчаси (лотинча novus – янги) тадқиқотларда ва илмий ишларда XIX асрларда қўлланила бошлаган. Аввал у алоҳида элементларни бир соҳадан бошқа соҳага киритишни ифодалаган. Техникавий янгиликлар киритиш қонуниятларини ўрганиб фирмалар фойда олиш учун “инновацион сиёсатни” бутун бир тизим сифатида ўзлаштиришди. Мазкур фаолият жамият ҳаётининг ихтиёрий бўғинини янгилаш бўйича умумий белгиларга, қонуниятлар, янгилик киритиш механизмига эга.

ТАДҚИҚОТ НАТИЖАЛАРИ

Инновация тушунчасига берилган бир қанча таърифларнинг таҳлилига кўра, инновациянинг ўзига хос мазмуни ўзгаришларни ташкил этади, инновацион фаолиятнинг асосий функцияси ўзгартиришдан иборат деган хулоса келиб чиқади.

“Инновация” ва “инновацион жараёнлар” иборалари ўзаро яқин ва ўхшаш, лекин бир хил маънони англатмайди. Инновацион жараён инновацияларни вужудга келтириш, амалиётга татбиқ этиш ва оммалаштириш фаолиятлари билан боғлиқ.

Инновацияларнинг илмий-техникавий янгилиги ва амалиётда қўлланилиши унинг зарурий хусусиятларидан ҳисобланади. Шундан келиб чиқиб, инновация натижаларини инновацион жараён билан биргаликда, ўзаро боғлиқ ҳолда кўриб чиқиш керак. Инновацияларнинг ўзига хос ўзаро боғлиқ бўлган уч хусусияти мавжуд: қўлланилиши, татбиқ этилиши, илмий-техникавий янгилиги.

Амалиётда “янгилик”, “янгиликни”, “янгилик киритиш” тушунчалари кўпинча тенглаштирилади, лекин уларнинг ўртасида баъзи бир фарқлар мавжуд. Янгилик – янги тартиб, янги услуб, янги метод, янги ихтиролар бўлиши мумкин, буни кўйида келтирилган фикрлар тасдиқлайди.

Янгилик киритиш таснифи муаммолари бўйича олиб борилган тадқиқотларни ўрганиш натижаларининг кўрсатишича, янгилик киритишнинг хусусиятларига кўра уларни турли хил асослар билан турлича таснифлаш мумкин, яъни бугунги кунда янгилик киритишнинг тугалланган таснифи мавжуд эмас. Шу билан биргаликда бизнинг тадқиқотларимиз доирасида аниқланган маълумотларга кўра, янгилик киритишни ўрганишда энг аввало, янгиликларни таълим-тарбия жараёнининг қайси бўғинига тегишли эканлигини инобатга олиш мақсадга мувофиқ.

Ўқитувчилар касбий компетентлиги асосан инновацион жараёнларда ривожланади. Адабиётларда инновация бўйича жуда кўп тушунчалар келтирилган. Масалан, унинг мазмун ва моҳияти, ички тузилишига кўра техникавий, иқтисодий, ташкилий, бошқарув ва бошқа инновация турларига ажратилган. Инновациянинг белгилари сифатида, унинг кўлами (глобал ва локал кўлами), ҳаётий даврининг ўлчамлари (босқичларга ажратиш ва таҳлил қилиш), амалиётга татбиқ этиш жараёни қонуниятлари ажратиб кўрсатилган.

Инновацион фаолият - педагогик жамоани ҳаракатга келтирувчи, олға бошловчи, тараққий эттирувчи кучдир. “Инновацион фаолият - бу янги

ижтимоий талаблар билан анъанавий меъёрларнинг мос келмаслиги, ёхуд амалиётнинг янги шаклланаётган меъёрининг мавжуд меъёр билан тўқнашуви натижасида вужудга келган мажмуали муаммоларни ҳал ечишга қаратилган фаолиятдир”, – деб таъкидлайди В.И.Слобадчиков.

М.Жуманиёзованинг фикрича, ўқитувчиларни инновацион фаолиятга тайёрлаш муаммосига мурожаат этиш жамиятда инновацион жараёнлар динамикасининг ўсиб бориши натижасида вужудга келди.

Р.Жўраев ва Х.Ибрагимовларнинг фикрича, “Инновацион фаолият - ўқитувчининг ўз фаолиятидан қониқмаслигидан келиб чиқади. У ўқитувчи томонидан у ёки бу педагогик вазифани ҳал қилишда қандайдир тўсиққа дуч келиниб, уни муваффақиятли ҳал этишга интилиш асосида юзага келади”.

Инновация” тушунчаси доимо бир хил маънода таърифланмайди, кўп ҳолларда у “янгилик киритиш” тушунчаси сифатида кўриб чиқилади, “инновацион жараён” тушунчаси эса янгилик яратиш ва уларни ўзлаштириш ҳамда таълим муассасаси амалиётида самарали қўллашни ифодалайди. Инновацион жараённинг таркибий тузилишини муаммолар; янгилашга эҳтиёж; субъектлар; мақсад; вазифалар; мазмун; методлар; натижа ташкил этади.

Ўқитувчилар касбий компетентлигини ривожлантириш мақсадида инновацион жараёнларни ташкил этиш ҳамда кўзланган натижаларга эришишда, энг аввало, ўқитувчи фаолиятидаги мавжуд муаммоларни ўрганиш ва таҳлил қилиш, мавжуд муаммоларни бартараф этишда бажарилиши зарур бўлган вазифаларни, мақсадни аниқлаш, шунингдек, ўқитувчининг имконияти ва эҳтиёжларидан келиб чиқиб инновацион жараённинг мазмун ва моҳиятини белгилашнинг сифати ва бажарилиш самарадорлиги раҳбарларнинг фаолиятига қай даражада боғлиқ бўлса, ўқитувчилар касбий компетентлигини ривожлантириш йўналишларида белгиланган мақсадларга кўра юқори натижаларга эришиш уларнинг инновацион фаолияти ҳамда инновацион жараёнларга қизиқишларига шу даражада боғлиқ бўлади.

Умуман олганда, умумий ўрта таълим мактаблари ўқитувчиларини касбий компетентлигини ривожлантириш кўплаб ижтимоий-сиёсий, миллий-маънавий, психологик ва педагогик омиллар гаъсирида амалга ошириш, педагогдан мазкур жараённи инновацион технологиялар ёрдамида ташкил этишни талаб этади.

Инновацион ёндашув ўқитувчидан олган билим ва кўникмаларни амалиётга қўллашни эмас, балки уларни доимий такомиллаштиришни талаб этади. Мазкур талаб билан боғлиқликда ўз навбатида ўқитиш методларини танлаш тизими ҳам ўзгаради. Ўқитиш методларини танлаш ва амалиётда қўллаш ўз навбатида таълим жараёнида қўйиладиган талабларга мувофиқ келадиган компетенция ва функцияларни такомиллаштиришни талаб этади.

Таълим муассасаларида ўқитувчилар касбий компетентлигини ривожлантириш йўналишларида ташкил этиладиган инновацион жараёнларнинг самарали бошқариш, мазкур жараёнга ўқитувчиларнинг қизиқишларини ривожлантириш ҳамда кўзланган натижаларга эришишда инновацион жараёнларни олдиндан лойиҳалаштириш ва бунда инновацияларнинг ўзига хос хусусиятларини инобатга олиш зарур.

Биз ўқитувчилар касбий компетентлигини ривожлантириш йўналишларида ташкил этиладиган инновацион жараёнларни мураккаб, кўп даражали жараён сифатида изоҳлашда қуйидаги бир қатор хусусиятларни инновацияларга хос хусусиятлар деб ҳисоблаймиз: диалектиклик, даврийлик, асосланганлик даражаси, ихтилофлилик, аҳамиятлилик, таваккалчилик, раҳбарлик услубларини тавсифлаш қобилияти, вазиятга алоқадорлик, таркибий тузилишга эгаллиги (структуравийлик), инновацион ҳаракатлар стратегиясини шакллантириш имконияти, бошқарувчанлик, ижтимоий мўлжалланганлик, инсонларнинг қизиқиши бўйича табақалаштириш қобилияти, инновацияларни субъект томонидан қабул қилиниши.

Диалектиклик – бу инновацияларнинг ривожланиш жараёни бўлиб, унинг меъёрий асосларини секин-аста, босқичма-босқич янгилашиб бориш жараёни билан тавсифланади. Инновациялар мавжуд урф-одат, анъаналар билан ижодий зиддиятларни вужудга келтиради ва улар асосида амалга оширилади ҳамда ривожлантирилади. Бу тизимнинг узлуксизлиги муассасанинг инновацион ривожланиш кўрсаткичини белгилайди.

Инновациянинг даврийлиги ўқитувчиларда анъанавий таълим бериш йўналишидаги тушунчаларни бугунги кунда муҳим аҳамиятга эга бўлган янги касбий билим ва тушунчалар билан мақсадга мувофиқ ҳолда, секин-аста алмашиб боришида тасдиқланади. Чунки, мустаҳкам ўрнашиб қолган аввалги тушунчалар, фикрлар, идрок ва хулқ-атворнинг бирданига ўзгариши ўқитувчининг касбий аҳамиятга эга бўлган шахсий хислатларига салбий таъсир кўрсатиши ва унинг маънавий-ахлоқий, ўзини-ўзи англаш асосларини бузилишига олиб келиши мумкин.

Инновациянинг асосланганлик даражаси ўқитувчиларда янги сифатли ўзгаришларнинг миқдори билан ифодаланади. Ўқитувчилар томонидан қўлланилаётган таълим усулларида инновация қанчалик кўп фарқ қилса, унинг ўзгартириш салоҳияти ва асосланганлик даражаси шунча юқори бўлади.

Инновациянинг ихтилофлиги шундаки, ихтиёрий янгиликни киритиш ўзига хос хусусиятларга боғлиқ бўлмаган ҳолда ихтилофли вазиятлар вужудга келтириши мумкин, чунки инновацион таълим усуллари ўзлаштиришнинг мураккаблигига боғлиқ ҳолда, таълим муассасасида одат тусига кирган ўзаро таъсир ва муносабатларни ўзгартиради.

Инновациянинг аҳамиятлилиги – бунда инновацион жараён даврида таълим муассасаси раҳбарида ўқитувчиларнинг янгиликларга бўлган муносабатларини объектив баҳолаш имконияти туғилади, жамоада ички муносабатларни ўзгариши, кескинлашуви вужудга келади ва ўз навбатида мазкур жараёнга мос келувчи инновацион таълим лойиҳаларини ишлаб чиқиш имконияти туғилади.

Инновацион таваккалчилик инновациянинг эҳтимоллик хусусиятлари билан боғлиқ бўлади. Натижавийликка ишончсизлик ўқитувчиларда таваккалчилик ва хавотирланиш хиссиётларини вужудга келтиради ҳамда татбиқ этиш фаолиятининг натижаларига ўз таъсирини кўрсатади.

Инновациянинг раҳбарлик услубларини тавсифлаш қобилияти, инновацион раҳбарлик услуби инновацион жараённинг натижасига ўқитувчиларнинг шахсий қизиқишларини вужудга келтиришни назарда тутаяди.

Инновациянинг вазиятга алоқадорлиги – инновацияларни амалга ошириш кўп жиҳатдан ўқитувчиларнинг индивидуал хусусиятларига ҳамда ташкилий таълимий муҳитнинг янгиликларни қабул қилиш учун тайёргарлик даражасига боғлиқ бўлади.

Инновацияларнинг структуравийлиги – янгиликлар билан танишиш, баҳолаш, синаш, маъқуллаш ва тўла қабул қилиш инновацияни амалиётга татбиқ этишнинг асосий босқичларини белгилайди.

Инновацияларнинг раҳбарликни инновацион услублари стратегиясини шакллантириш имконияти – инновацион дастурларни амалиётга татбиқ этишнинг самарадорлиги ўқитувчиларнинг қизиқишларига ва улар натижасида инновацион жараёнларга ўқувчиларнинг психологик тайёргарлигини шакллантириш ҳамда тайёргарлик даражасини ривожлантиришига боғлиқ бўлади.

Инновацияларнинг бошқарувчанлиги янгиликларни татбиқ этишда ташкилий вазиятларни ривожлантиришнинг дастурлаштириш имкониятларига боғлиқ бўлади.

Инновацияларнинг ижтимоий мўлжалланганлиги индивидуал мақсадларни ва вазифаларни ташкилий тизимнинг мақсади ва вазифалари билан мувофиқлаштириш асосида ўқитувчиларнинг ўзини-ўзи ривожлантириши, шахсий ривожланиш истиқболларини белгилайди.

Инновацияларнинг инсонни қизиқиши бўйича табақалаштириш қобилияти – алоҳида индивид ва гуруҳлар учун инновациянинг турли хил муносабатлари мавжуд. Маълум бир ўқитувчилар томонидан кўшимча имкониятларни олинishi бошқа ўқитувчиларнинг имкониятларини камайишига олиб келади ва бу ўз навбатида янгиликларни қабул қилиш учун аниқ тартиб ўрнатишга ўз таъсирини кўрсатади.

Инновацияларни субъект томонидан қабул қилиниши – ўқитувчи томонидан маълум бир янгиликларни қабул қилиниши мавжуд ҳаракатдаги тизимнинг ўзига хос хусусиятларига қай даражада мос келишига ҳамда имкониятларни шакллантиришда ўқитувчининг ҳолатини яхши ёки ёмон томонга ўзгартиришига боғлиқ бўлади.

Таълим муассасаларида ўқитувчиларнинг касбий компетентлилигини ривожлантиришга йўналтирилган инновацион жараёнларни ташкил этиш ва бошқаришда фан-техника ютуқларига асосланган бошқарувнинг энг самарали, инновацион методларидан фойдаланишни, бошқарув йўналишида билим, кўникма ва малакаларни, янги шахсий ва касбий сифатларни талаб қилади, бу ўз навбатида стратегик бошқарувнинг заруриятини белгилаб беради. Шундан келиб чиқиб, стратегик бошқарувнинг асосий тушунчаларига тўхталиб ўтамиз.

Стратегик режа таълим муассасасида таълим тизимини ривожлантириш, таълим-тарбия жараёнида кўзланган мақсадларга эришиш – ўқитувчиларнинг касбий компетентлилигини ривожлантириш, таълим муассасасида кадрлар салоҳиятини ривожлантириш йўналишида узоқ (беш, ўн йил ва ундан кўпроқ муддатларни ўз ичига олади) муддатларга мўлжалланган вазифаларни ўз ичига олган дастур (истикбол режа) бўлиб, у таълим муассасасининг ҳамда раҳбарларнинг йиллик ва жорий режалари учун асос сифатида хизмат қилади.

Стратегик ражалаштириш – бу ўқитувчиларнинг касбий компетентлилигини ривожлантириш мақсадларидан келиб чиқиб амалга ошириш зарур бўлган вазифаларни белгилаш, мазкур вазифаларни амалга ошириш учун бошқарув функциялари, методлари ҳамда мақсадларини аниқлаш ва амалга ошириш юзасидан стратегик режалар ишлаб чиқиш жараёни бўлиб, бунда мақсад ва вазифаларнинг илмий асосланганлиги, белгиланган муддатларнинг аниқлиги ва объективлиги, ижрочиларнинг билими ва касб маҳорати, ташқи муҳит таъсири, фан-техника ва технологияларнинг ривожланиши,

муассаса имкониятлари, шунингдек, бошқарув стратегияси, яъни стратегияни амалга оширишни бошқариш йўналишлари ўрганилиб таҳлил қилинади.

Бошқарув стратегияси ўқитувчиларнинг касбий компетентлигини ривожлантиришда таълим муассасаси фаолиятини такомиллаштириш, ўқитувчилар фаолиятини мувофиқлаштириш, стратегик режа асосида фаолиятни ташкил этиш ва бошқариш йўналишида асосан бошқарувнинг икки турини назарда тутати: стратегик бошқарув, конъюнктуравий бошқарув. Амалий фаолиятда у ёки бу бошқарув йўналишининг устунлиги ташкилий тизимнинг янгилик даражаси кўрсаткичлари билан белгиланади.

Стратегик бошқарув эса таълим муассасасининг стратегик мақсади йўналишида муассаса имкониятларини ўқитувчиларнинг умумий манфаатлари билан мувофиқлаштиришни назарда тутувчи узок муддатга тузилган дастур, режа ва лойиҳалар асосида бошқаришдир. Стратегик бошқарув одатда, мазкур тизимни бошқарув маданиятининг юқори даражасини белгиловчи кенг инновацион дастурларни амалга ошириш имкониятини яратади.

МУҲОКАМА

Конъюнктуравий бошқарув – маълум бир даврда муассасанинг иқтисодий ҳолатини тавсифловчи белгилар мажмуаси билан боғлиқ бўлади. Амалий фаолиятда у ёки бу бошқарув йўналишининг устунлиги ташкилий тизимнинг янгилик даражаси кўрсаткичлари билан белгиланади. Конъюнктуравий бошқарув маълум бир даврнинг иқтисодий ҳолатини тавсифловчи белгилар мажмуаси билан боғлиқ бўлса, стратегик бошқарув эса одатда, мазкур тизимни бошқарув маданиятининг юқори даражасини белгиловчи кенг инновацион дастурларни амалга ошириш имкониятини яратади.

Ўқитувчиларнинг касбий компетентлигини ривожлантириб боришда, энг аввало, кўзланган мақсадларга эришишда муассасанинг истиқбол мақсади ва имкониятларини ўқитувчилар манфаати билан уйғунлаштиришни ҳамда таълим муассасасининг фаолиятини замонавий ўзгаришларга мослаштириб бориш, таълим инновацияларини жорий этишни назарда тутувчи узок муддатли бошқарув дастурларини бошқарув жараёнига татбиқ этиш зарур. Бу ўз навбатида истиқболни тадқиқ қилиш ва мақсадларга эришишда, ривожланишга таъсир этувчи омилларни олдиндан таҳлил қилиш, ривожлантирувчи бунёдкор ғоялар ва уларни амалга ошириш йўналишида зарурий билим, кўникма ва малакалар талаб қилади.

Таълим муассасаларида инновацион бошқарув жараёнида муассасанинг истиқбол мақсади ва имкониятини ўқитувчиларнинг манфаатлари билан уйғунлаштирувчи узок муддатли стратегик режалар асосида стратегик бошқарувнинг амалиётга қўлланиши таълим самарадорлигини оширишда муҳим аҳамият касб этади. Бошқарув жараёнини такомиллаштириш ҳамда кўзланган натижаларга эришишда махсус, функционал, мужассамлаштирилган ва диверсификациялашган стратегияларни қўллаш орқали таълим муассасаси фаолиятининг самарадорлигини ошириш мумкин.

Махсус стратегия – таълим муассасасида таълим жараёни самарадорлигининг пасайиб кетишини, ўқувчиларнинг ўзлаштириш даражаси ДТС талаблари даражасидан тушиб кетмаслигини, шунингдек, тажрибали, билимли, ўз касбининг фидойилари бўлган педагогларнинг таълим муассасасидан кетиб қолишларини олдини олиш мақсадида узок муддатга тузилади.

Функционал стратегия таълим-тарбия жараёни иштирокчилари, бўлимлари, жамоавий бошқарув органлари ва маъмурият ҳамда жамоатчилик ташкилотлари вазифаларини амалга ошириш усулларини ўз ичига олган ишчи стратегия ҳисобланади.

Мужассамлаштирилган стратегия таълим-тарбия жараёнини илмий асосда ташкил этишнинг барча йўналишларини қамраб олган ҳамда таълим муассасасининг яхлит фаолиятини ўзида жамлаган, тизимли ёндашувга асосланган фаолиятни амалга ошириш режаларини тасвирлайди.

Диверсификациялашган стратегия – таълим-тарбия жараёнини илмий асосда ташкил этиш, иқтидорли ўқувчиларни аниқлаш ва уларни ўқитишда табақалаштирилган ёндашувларни жорий этиш асосида ўқувчиларнинг ўзлаштириш кўрсаткичларини кўтариш, таълим муассасаси битирувчилари ўртасида рақобатбардош, хорижий тилларни биладиган, билимли, кенг дунёқарашга эга бўлган битирувчилар сонини кўпайтиришга қаратилган вазифаларни амалга ошириш йўллари ифодалади.

ХУЛОСА

Замонавий ижтимоий-иқтисодий ривожланишлар ва таълим тизимидаги ислохотлар жараёнида амалга оширилаётган янгиликларга мактаб фаолиятини мувофиқлаштириб боришда таълим муассасаси раҳбарлари жорий режалар билан чекланиб қолмай, ўз муассасалари келажаги ва ривожланишига таъсир қилувчи омилларни ҳисобга олган ҳолда “стратегик” узоқ (беш, ўн йил ва ундан кўпроқ) муддатларга мўлжалланган истиқбол режаларини тузиши ҳамда улар асосида фаолият олиб бориши зарур.

Таълим тизимини ривожланишининг замонавий босқичи таълим муассасаларининг кадрлар, моддий-техник ва ахборот базаларини янада мустаҳкамлаш, ўқув-тарбия жараёни ва уни бошқаришни янги ўқув-услубий мажмуалар, илғор педагогик технологиялар билан тўлиқ таъминлаш, мамлакатни ижтимоий-иқтисодий ривожлантириш истиқболларига мувофиқ ўқитувчиларнинг касбий компетентлигини ривожлантириш билан муҳим аҳамият касб этади.

REFERENCES

1. Ўзбекистон Республикаси Президенти Шавкат Мирзиёевнинг Олий Мажлисга Мурожаатномаси. “Халқ сўзи” газетаси, 2017 йил 23 декабрь, 258-сон.
Жўраев Р.Х., Ибрагимов Х.И. Педагогик жамоанинг инновацион
2. фаолияти. // Халқ таълими. - Тошкент, 2004. - №2 - Б.5.
3. Жуманиёзова М.Т. Малака оттиритт жараёнида ўқитувчиларни инновацион фаолиятга тайёрлашнинг педагогик асослари (тарих фани ўқитувчилари мисолида): Педагогика фанлари номзоди дисс. - Т., 2007.
4. Турғунов С.Т., Данияров Б.Х., Умаралиева М.А. Ўқитувчиларнинг касбий маҳорат ва компетентлигини ривожлантириш. – Тошкент: Сано-стандарт, 2012, – 172 бет.
5. Слободчиков В.И. Инновационное образования. // Школьные технологии. - Москва, 2005. - №2 - С.4.